

ADRODDIAD

Y

SWYDDOG MEDDYGOL

ar

GYFLWR IECHYD Y DOSBARTH

am

1970

Mr. Cadeirydd, Mrs. Jones a Boneddigion,

Mae'r fraint yn disgyn i mi unwaith eto i gyflwyno adroddiad ar gyflwr iechyd y Dosbarth.

Amcangyfrif Y Cofrestrydd Cyffredinol o'r boblogaeth yng nghanol 1970 oedd 2,490 (ugain yn fwy na yn 1969).

Bu 31 o enedigaethau bywanedig (44 yn 1969).

Cyfanswm y marwolaethau oedd 31 (yr un nifer ac yn 1969). Ni fu marwolaeth o berson o dan 55. Yn y flwyddyn hon eto yr achosion mwyaf cyffredin oedd anafu llestriog y gyfundrefn nerfau, afiechyd rhedweli y galon ac afiechyd ar y galon. Bu naw farw yn dioddef o'r cancer. Ni fu marwolaeth o'r darfodedigaeth ac oedd un achos newydd o'r afiechyd.

Dymunaf ddiolch i Mr. Hughes yr Arolygydd Iechyd, Y Clerc a'r Swyddogion eraill am eu cydweithrediad yn ystod y flwyddyn.

Dymunaf hefyd ddiolch i holl aelodau y Cyngor am eu cefnogaeth.

Yr ydwyf eich ufudd was,

Yr eiddoch yn gywir,

H. FRANCIS,

Swyddog Meddygol Rhanbarthol y Sir.

CYFFREDINOL.

Arwynebedd y Dosbarth: 98,469 o aceri
Gwerth Trethiannol: £72,683 (Mawrth 1970)
Poblogaeth(Ffigyrau'r Cofrestrydd Cyffredinol): 2,490
Nifer y tai annedd: 929
Cyfanswm treth geiniog y bunt: £263(1970/71).

YSTADEGAU HANFODOL.

Nodweddion Cymharol.

Genedigaethau: 1.05
Marwolaethau: .94

GENEDIGAETHAU

Byw a marwanedig: 31
Bywanedig: 31
Marwanedig: Dim
Genedigaethau yn ôl mil
o boblogaeth 12.4
Genedigaethau anghyfreithlon
yn ôl mil o boblogaeth 0.4

BYWANEDIG

Cyfreithlon
Anghyfreithlon

Gwryw

15
1

Benyw

15
-

Cyfanswm

30
1

MARWOLAETHAU.

Cyfanswm: marwolaethau babanod o dan flwydd oed: - - Dim

Marwolaethau yn ôl mil o'r boblogaeth
Y Ffigwr am 1969: Dim

Marwolaethau plant dan flwydd oed	Dim	Dim	Dim
Cyfreithlon:	Dim	Dim	Dim
Anghyfreithlon:	Dim	Dim	Dim

Marwolaethau plant yn ôl mil o enedigaethau
Y Ffigwr am 1969 Dim

Marwolaethau plant cyfreithlon yn ôl mil
o enedigaethau Dim

Marwolaethau plant dan bedair wythnos oed

Cyfreithlon:	Dim	Dim	Dim
Anghyfreithlon	Dim	Dim	Dim

Marwolaethau mamau (ynglyn a beichiogi a geni plant)	Dim	Dim	Dim
---	-----	-----	-----

MARWOLAETHAU O'R CANSER:

Gwryw	Benyw	Cyfanswm
7	2	9

Cyfanswm:
Yn ôl mil o'r boblogaeth: 12.4
Y Ffigwr am 1969: 12.6

MARWOLAETHAU O'R DARFODEDIGAETH:

Cyfanswm: Dim Dim Dim
Yn ôl mil o'r boblogaeth: Dim Dim Dim
Y Ffigwr am 1969: Dim Dim Dim

GWASANAETH IECHYD YN Y DOSBARTH.

1. SWYDDOGION IECHYD:

Un Swyddog Meddygol
Un Arolygydd Iechyd

2. CYFLEUSTERAU LABORDY

Dŵr: Dadansoddiad cemegol gan y Dadansoddwyr Cyhoeddus yng Nghaer
Arolygu bacteriologaid gan Labordy Iechyd y Cyhoedd, Conwy.

3. Ambiwlans

Dwy ambiwlans yn y Bala a dwy yng Nghorwen.

4. CLINIGAU LLESIANT PLANT

Cynhelir clinig o'r math ddwywaith yn y mis yn Yr Hafan, Bala.

5. CLINIGAU DARPAR GENI

Cynhelir clinig unwaith yn y mis yn Yr Hafan, Bala.

6. CLINIG ORTHOPAEDIG:

Cynhelir clinig yn Plasyndre, bob yn ail ddydd Iau.

7. ATALHEINTIO

Ceir atalheintio ar fabanod yn y Clinig Llesiant Plant.

8. YSBYTAI:

Nid oes un ysbyty o fewn tirogaeth y Cyngor Dosbarth.

9. AFIECHYDON HEINTUS

Cyfanswm yr afiechydon heintus (heblaw Darfodedigaeth) a wnaed yn
hysbys yn ystod y flwyddyn: 20

10. CLINIG Y FREST:

Cynhelir y clinig yma yn Plasyndre Bala bob yn ail ddydd Iau.

DARFODEDIGAETH

Achosion Newydd

	<u>Gwryw</u>	<u>Benyw</u>	<u>Cyfanswm</u>
Ysgyfeiniol	1	-	1

MARWOLAETHAU O ACHOS DARFODEDIGAETH:

1	-	1
---	---	---

ACHOSION MARWOLAETHAU

	<u>Gwryw</u>	<u>Benyw</u>
Cornwyd llidiog y Perfeddyn bach ar Coluddion	1	-
Cornwyd llidiog yr ysgyfaint a'r brefant	3	-
Cornwyd llidiog y groth	-	1
Cornwyd llidiog y chwaren wrth enau'r bledren	2	-
Cornwydau llidiog eraill	1	1
Afiechyd rhedweli y galon	4	5
Ffurfiâu eraill o glefydau y galon	4	1
Afiechydon llestriog yr ymennydd	1	1
Llid yr Ysgyfaint	-	1
Bronceitus ac Emffisema	1	-
Clefydau y gyfundrefn ysgerbwd	-	1
Damweiniau wedi eu hachosi gan foduron	-	1
Afiechydon Eraill	2	-

GLANWEITHDRA BWYD.

Rhoddwyd cyngor yn gyffredinol fel oedd angen.

NIFER A ERLYNWYD

DIM

TAI: (a) Tai Cyngor:

Dengys y tabl isod y nifer a'r math o dai Cyngor yn y gwahanol ardaloedd ar ddiwedd y flwyddyn:-

Safle	4 Ystafell Wely neu Fwy	3 Ystafell Wely	2 Ystafell Wely	1 Ystafell Wely	
Cae Gwyn, Rhydychaf		8			8
Maes y Pandy, Llanuwchllyn		14			14
Tainrhos Parc		12			12
Gwern Gwalia, Glanrafon		8			8
Trem Berwyn, Llandderfel	4	4			8
Bro Hafesb, Llandderfel	2	14	4		20
Stryd Trafalgar Llandderfel			3		3
Bron Afon, Bala	1				1
Taryfoel Llanfor		9			9
Cyfanrif	7	69	7		83

Yn ystod y flwyddyn cariwyd ymlaen gyda chynlluniau i godi tai newydd yn Llanfor, Llangywair, Glanrafon a Frongoch a'r Sarnau.

(b) TAI PREIFAT:

Yn ystod 1970 adeiladwyd 6 tŷ preifat ac ar ddiwedd y flwyddyn yr oedd 2 arall yn cael eu hadeiladu.

(c) Newidiadau yn stoc tai:

Yn ystod 1970 collwyd un tŷ trwy drosi dau dŷ gydiol i un.

(d) GWELLIANNAU I DAI PREIFAT:

1. Rhoddion Dewisol:

Tuag at Welliannau:

Nifer ceisiadau	7
Nifer ceisiadau a gymeradwywyd	7
Nifer tai a wellwyd	7
Cyfanswm a dalwyd	£2132.

Tuag at Drosi Eiddo i Dai:

Nifer ceisiadau	2
Nifer ceisiadau a gymeradwywyd	2

2. Rhoddion Safonol:

Nifer Ceisiadau	4
Nifer Ceisiadau a gymeradwywyd	4
Nifer tai a wellwyd	6
Swm a dalwyd mewn rhoddion	£1098.50
Cyfartaledd rhodd	£ 219.70..

Mwynderau a ddarparwyd:

Baddon	4
Basn Ymolchi	4
Dŵr Poeth	4
Ceudy Dŵr	6
Cwpwrdd Bwyd	-
Tanciau Septic	4
Cyflenwad Dŵr	-
Sinc	1

Yr oedd Un o'r 4 cais gan berchenog/preswylwr.

Er 1959 pan ddechreuwyd rhoddi Rhoddion Safonol, caniatwyd 61 o geisiadau a thalwyd cyfanswm o £8608.50 mewn rhoddion.

(e) DEDDF RHENT 1957:

Ni dderbyniwyd cais am dystysgrif cywair drwg.

(f) CYWEIRIAD - DEDDFAU TAI AC IECHYD CYHOEDDUS:

Nifer y Tai a atgyweiriwyd yn dilyn gweinyddu Rhybuddion 12
Nifer y Tai a gauwyd yn dilyn ymgymeriadau: Dim ond Un yn ystod 1970.
Diddymwyd Dau Archeb Cau yn dilyn trin a gwedda yr eiddo.

Dengys y tabl isod manylion tai anaddas a gauwyd neu dymchwelwyd ers 1959:-

	Mewn "Clearance Areas"	Tai Unigol
1959	-	-
1960	-	8
1961	-	6
1962	-	6
1963	-	5
1964	-	6
1965	-	4
1966	-	5
1967	-	7
1968	-	5
1969	-	4
1970	-	-
Cyfanrif	-	56

DEDDF SWYDDFEYDD SIOPAU AC ADEILADAU RHEILFFYRDD 1963.

Rhoddir isod manylion ar weithrediad y ddeddf yma yn ystod 1970:-

(a) Cofrestriadau:

Dosbarth yr Eiddo	Nifer yr Eiddo	Nifer a gafodd archwiliad yn ystod y flwyddyn
Swyddfeydd	4	4
Siopau Manwerthu	-	-
Siopau Cyfanwerth ac Nwydd-dai	-	-
Ystordai Tanwydd	-	-
Bwytai	1	1
Cyfanrif	5	5

Dosraniad o'r Personau a Gyflogir yn ol Gweithdy:

Math o Weithdy	Nifer y Personau a Gyflogir
Swyddfeydd	9
Siopau Manwerthu	-
Siopau Cyfanwerth a Nwydd-dai	1
Sefydliadau Darparu Llundiaeth	1
Ystordai Tanwydd	1
CYFANRIF	12
Merched	5
Dynion	7

(c) Gwrthweithrediadau:

Cafwyd 2 gwrthweithrediad yn bodoli, un mewn perthynas i ddiffyg darpariad cymorth cyntaf, a'r llall ynglyn a thymheredd yn y man gweithio.

(d) Damweiniau:

O dan Adran 48 os digwydd damwain mewn eiddo sydd yn dod odditan y Pdeddf, ac yn achosi marwolaeth neu yn analluogi gweithio am fwy na thri niwrnod, mae yn ofynol i'r cyflogwr ohebu y digwyddiad i'w awdurdod lleol.

Pwrpas hyn yw i alluogi yr awdurdod i edrych i mewn i achosion damweiniau ac i gynghori cyflogwyr sy't i atal damweiniau tebyg.

Ni hysbyswyd unrhyw ddamwain yn ystod y flwyddyn.

DIFA LLYGOD:

Y trefniant presennol mewn perthynas i'r gwasanaeth yma yw bod un o weithwyr y Cyngor yn rhoddi sylw i gwynion ac yn cario allan triniaeth fel bydd angen.

Nid yw y Cyngor yn codi tâl am y gwaith.

Mae y tabl isod yn dangos y gwaith a gariwyd allan yn ystod 1970:-

	Ddim Amaethyddol	Amaethyddol
Nifer yr eiddo yn y Dosbarth	723	338
Nifer archwiliwyd yn dilyn cwynion	21	29
Nifer o'r Llygod Mawr	18	25
Uchod gyda Llygod Bach	3	4
Nifer Archwiliwyd ar wahanol gwynion	2	-
Nifer o'r uchod gyda -		
Llygod Mawr	2	-
Llygod Bach	-	-

Y gwenwyn a ddefnyddir yw 'Warfarin'. Un yw hwn ymhlith nifer o wahanol fathau o wenwyn a elwir yn 'anticoagulants' gan mai eu prif effaith ar anifeiliaid yw gwahardd y gwaed rhag tolchi.

Ni ddarganfuwyd unrhyw arwydd bod llygod yn yr ardal yma yn datblygu gwrthwynebiad i "Warfarin".

Archwilir hefyd y Tomenydd Ysbwriel a'r Gweithfeydd Carthffosiaeth.

DEDDF SAFLEOEDD CARAFANNAU A RHEOLI DATBLYGIAD 1960.

Yn ystod 1970, yn dilyn caniatad cynllunio, rhoddwyd trwyddedau safle i un safle newydd sef safle ar gyfer 10 o garafannau teithiol, hefyd estyniadau i ddau o'r safleoedd a oedd yn bodoli.

'Roedd trwyddedau y safleoedd newydd a'r estyniadau yn caniatáu cyfanrif o 20 o garafannau arhynt yn dod a'r nifer o safleoedd trwyddedig yn y dosbarth i 14, gyda lle i 452 o garafannau.

Cynnwys y ffigur 452 le ar gyfer 97 o rai teithiol neu 'touring', hefyd, un safle wedi ei chofrestru gan y Caravan Club, fel 'Certified Location' yn caniatáu ddim mwy na phump carafan arni.

Yn ystod mis Awst, yr amser prysuraf yng ngwyliau'r haf, cariwyd allan archwiliad, mewn cysylltiad â Swyddogion yr Awdurdod Cynllunio, i gael gwybodaeth ynglyn a safleoedd carafannau a phebyll yn y dosbarth.

Cafwyd cyfanrif o 446 carafannau a 336 o bebyll.

Dengys y tabl isod y ffigurau yn ystod adegau archwiliadau y blynyddoedd blaenorol:-

	Cyfanrif Carafannau	Cyfanrif Pebyll
1966	242	144
1967	260	192
1968	319	250
1969	386	199
1970	446	336

Sylwir bod y cyfanrif carafannau (446) ynnychydig is na'r nifer a ganiatawyd trwy drwyddedau, sef 452.

Dengys y tabl isod y safleoedd trwyddedig yn y dosbarth, gyda nifer y carafannau a ganiateir arnynt; (ar ddiwedd Rhagfyr 1970):-

Safle	Nifer Carafannau a Ganiateir	
	(a) Teithiol	(b) Cyfanrif (yn cynnwys (a)).
Tytandderwen, Bala	10	70
Brynhynod, Llangywair	-	1
Safleoedd Glanllyn, Llanuwchllyn	10	65
Penygarth, Rhosygwaliau	12	57
Ty Isa, Llwyneinion	5 (Caravan Club)	5
Brynmelyn, Llandderfel	15	75
Coedybedo, Cefnddwysarn	-	1
Llawrybettws, Glanrafon	20	86
Ty Llwyd, Rhyduchaf	-	1
Bryngwyn, Llanuwchllyn	5	30
Dolhendre Uchaf, Llanuwchllyn	-	25
Cryhlerth Fawr, Cefnddwysarn	10	25
Ty Cerrig, Llangywair	-	1
Penybont, Bala	10	10
CYFANRIF	97	452

Toriad Amodau Trwydded Safle:

Yn Llys Ynadon y Bala ym mis Ionawr 1970 erlyniwyd a chafwyd yn euog deiliad safle am ganiatau mwy o garafannau ar y tir na ganiatawyd ar y drwydded. Gosodwyd dirwy o £40 ynghyd a chostau.

BWYD:

Archwiliwyd adeiladau bwyd ond ni chafwyd rheswm i erlyn neb am beidio a chydymffurfio a'r Rheolau Glendid Bwyd.

Rhoddwyd un tystysgrif fod bwyd yn anaddas i'w fwyta.

Cofrestrwyd un siop i gadw a gwerthu Hufen Iâ.

CYFLENWAD DŴR:

Rhoddir isod ffigyrau yn dangos nifer tai sydd wedi eu cysylltu a'r brif bibell ddwr:-

Llandderfel	131
Llanfor	90
Llangywair	11
Llanuwchllyn	169
Llanycil	111
	<hr/>
	512

Cymerwyd samplau o'r brif bibell am archwiliad bacteriolegol a'i cafwyd yn foddhaol.

Hefyd cymerwyd ll o samplau o gyflenwadau preifat a rhoddwyd cyngor ar y dulliau a'r gwaith i wella lle oedd angen.

CASGLU YSBWRIEL:

Ceir casgliad wythnosol yn rhan fwyaf o'r dosbarth yn dilyn pwrcasu lori ysbwriel newydd, a defnyddir tair tomen, sef, yn Llanuwchllyn, Sarnau a Llandderfel.

Hefyd darperir 'Litter Bins' mewn strydoedd a mannau cyhoeddus eraill, gan ddefnyddio sachau papur neu 'polythene' mewn 'holders' arbennig.

FFATRIOEDD:

Yn ystod y flwyddyn ni bu newid yn nifer ffatrioedd yn y dosbarth.

Ni ddarganfuwyd unrhyw gamwedd.

CYNLLUN GWELLIANTAU FFERMYDD MYNYDDIG:

Yn ystod 1970 rhoddwyd cadarnhad i'r Weinyddiaeth Amaethyddiaeth, o fodlonrwydd ynglyn a'r gwaith mewn perthynas i ddau gynllun o welliant a gariwyd allan odditan y darpariaeth uchod.

NIFER A NATUR YMWELIADAU:

1.	Cyflenwad Dŵr	17
2.	Carafannau	26
3.	Difa Plâu	12
4.	Ffatrioedd	5
5.	Siopau a Swyddfeydd	12
6.	Deddfau Tai	101
7.	Gwelliantau i Dai	96

1. The first part of the report deals with the general situation of the country and the progress of the work during the year. It is divided into two main sections: the first section deals with the general situation of the country and the progress of the work during the year, and the second section deals with the specific results of the work.

2. The second part of the report deals with the specific results of the work. It is divided into three main sections: the first section deals with the results of the work in the field of agriculture, the second section deals with the results of the work in the field of industry, and the third section deals with the results of the work in the field of commerce.

3. The third part of the report deals with the financial results of the work. It is divided into two main sections: the first section deals with the income of the organization, and the second section deals with the expenditure of the organization.

4. The fourth part of the report deals with the administrative results of the work. It is divided into two main sections: the first section deals with the organization of the work, and the second section deals with the personnel of the organization.

5. The fifth part of the report deals with the general conclusions of the work. It is divided into two main sections: the first section deals with the general conclusions of the work, and the second section deals with the recommendations of the organization.